

VoF i Almedalen

Psykologen **Simon Mattsson** och ordförande **Peter Olausson** redogör för VoF:s deltagande vid Almedalsveckan 2018. Almedalsveckan 2018 pågick 1–8 juli. VoF hade Simon och Peter på plats under större delen av veckan.

ALMEDALEN 2018 var inledningen på valrörelsen och dessutom politikerveckans 50-års-jubileum. Med ökad uppmärksamhet följer dock en större hotbild; det märktes på att Visby var försett med fler väktare, poliser och kustbevakare, bommar och trafik hinder än någonsin. Allt för att skapa större trygghet för deltagarna i vad som sedan 1968 utvecklats till Sveriges politikermässa, där folk från politik, media och intresseorganisationer kunnat umgås, diskutera och lobba under en intensiv men ändå avspänd vecka.

Vi besökte och umgicks med en rad organisationer och

personer av olika anledningar. Vi rapporterade kontinuerligt via sociala medier och bloggen www.vof.se/blogg. Det som följer är ett urval av upplevelser.

FAKTISKT.SE

En intressant kollega är den faktagranskande portalen faktiskt.se, som samlar faktagranskande artiklar från SR, SVT, DN, SvD och portalen KIT. Den presenterades av Olle Zachrisson från SR och Elisabet Rytter, faktagranskare inom kost och hälsa på Livsmedelsföretagen (Rytter rättar). Bland annat nämnde Rytter att just hennes område kan vara kontroversiellt; när kost och dieter diskuteras är det inte ovanligt med hat och rena hot.

Men faktiskt.se är inte oproblematiskt; från början har man haft en tendens att märka ord och ägna sig åt hårklyverier. Strax innan Almedalen hade man tagit upp en underlig konspirationsteori (att en kvinnlig aktivist från Mellanöstern i själva verket skulle vara två bröder). Strax efteråt tog man upp konspirationsteorin #1: att Förintelsen inte skulle ha ägt rum. Naturligtvis är det en fråga värd att studera, men när man som faktiskt.se ägnat sig åt uttalanden om arbetslöshet, tunnelbanor och bidrag till elcyklar så blir det väldigt konstigt – som om ifrågasättandet av Förintelsen skulle ligga på samma nivå.

VETENSKAP & ALLMÄNHET

Tisdagen inleddes hos Vetenskap & Allmänhet, en bra organisation där bland andra VoF är medlem. De bjöd på skeptisk #hurvetdudet-frukost med Årets folkbildare 2017, Emma Frans. Efter en inledande film från Utbildningsradion, där Emma steg för steg undersökte ett påstå-

ende, så följde en rad frågor från publiken som besvarades. Bland annat tog man upp att såväl institutioner som media och allmänhet tenderar att uppmärksamma den första sensationella studien mer än den mer lågmälda uppföljningen; men minst uppmärksamhet får den omfattande metastudie som dyker upp långt senare, som även ofta avfärdar den sensationella första studien.

Ett seminarium hos Vetenskap & Allmänhet rörde forskning kontra vetenskapsjournalistik: går de världarna att kombinera? En fråga som togs upp var att forskare behöver motiveras, belönas och få incitament för att kommunicera mer om sin forskning. Den var händelsevis tredje gången på 24 timmar som undertecknad hörde detta...

SVERIGES LANTBRUKSUNIVERSITET

Mat, kost och diet är en märkvärdigt fruktbar grogrund för myter och kraftiga vanföreställningar av alla de slag. En bred paneldebatt hos Sveriges Lantbruksuniversitet avslutades med några kärnfulla och goda tips:

- Maten har aldrig varit så bra.
- Detoxa inte (det är värdelöst).
- Lita inte på hemsidor som säger sig "berätta sanningen".
- Ät och var glad! (Eller: bekymra dig inte för gluten och laktos om du inte måste.)

KOMMITTÉN FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

En förvillande organisation på plats var scientologerna, närmare bestämt deras frontorganisation Kommittén för mänskliga rättigheter (KMR) vars uppgift är att motsätta

sig professionell icke-scientologisk psykiatri. Kopplingen är inte hemlig utan står angiven i deras material. Vi hälsade på dem och bytte några ord.

KMR försökte locka publik med ett så kallat ”diagnoshjul”; du snurrade på hjulet och fick en mer eller mindre skämtsam diagnos som shoppingsjuka, idisslande eller personlighetsstörning UNS (utan närmare specifikation). Därefter fick du ett homeopatiskt sockerpiller i form av en polkagris. Om man inte hade vetat att syftet var att driva med den etablerade psykiatriska vården så hade man kunnat ta denna diagnos/medicinering för äkta scientologisk vara; den är inte mycket konstigare än saker de påstår på fullt allvar. När vi kom förbi iklädda VoF-tröjorna ”Jag är skeptisk” blev det givetvis ett samtal, särskilt när de hörde att en av oss är psykolog. Om scientologerna är kända för en oljigt inställsam stil, åtminstone inledningsvis, så är tonen helt annorlunda hos KMR – aggressiv och hårdför. Samtalet fick också en tuff inledning. Därefter mjuknade mannen vi talade med lika snabbt som opåkallat; han påstod till och med att han stod bakom allt VoF ägnar sig åt och övervägde att bli medlem.

INTERNETSTIFTELSEN I SVERIGE

Hur kan barn och unga bli medvetna källkritiska mediekonsumenter? Det var frågan som ställdes på ett seminarium med Björn Appelgren från Internetstiftelsen i Sverige och Elza Dunkels, docent på Umeå universitet. Björn berättade om en kommande rapport från Lunds universitet där man kartlagt internetanvändning bland barn och unga. Elza berättade om när hon i samarbete med tidningen Bamse tog fram artiklar som på ett enkelt

och målgruppsanpassat sätt förklarade saker som källkritik, nätbeteende med mera.

Bland punkterna Björn tog upp kan några nämnas särskilt:

- Utöver traditionell källkritik behöver man även lära ut den källkritik som är specifik för digitala media.
- Även den som är duktig på att googla kan vara okunnig om hur algoritmerna fungerar, hur rankningen fungerar och om relevant material hamnar långt ner i sökningen.
- Källkritik bör kompletteras med förståelse för hur medier, journalistik och publicistik fungerar.
- Ämneskunskaper är inget tillval; ibland underlättar goda ämneskunskaper sökandet efter information, ibland är de en förutsättning.

Ett tänkvärt påpekande från Elza var att uttrycket ”källa på det”, som ju blivit vanligt på sistone, kommer från Wikipedia, alltså ”nerifrån”. Hon hade gärna sett att det myntats inom skolan, det vill säga ”uppifrån”.

FAMNA: RIKSORGANISATIONEN FÖR IDÉBUREN VÄLFÄRD

På andra änden av skalan låg ett seminarium som hette ”Vad är evidens – egentligen?”. Det arrangerades av Famna, riksorganisationen för idéburen välfärd, som knappast är den bästa organisationen att svara på frågan, särskilt när företrädare för den antroposofiska Vidarkliniken fick ta stor plats. Det är anmärkningsvärt när företrädare för Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) deltar i ett seminarium som är uppenbar reklam

för antroposofisk vård, och därmed indirekt ger legitimitet åt geschäftet.

ÖSTERSJÖNS TROLLFABRIKER

När trollfabrikerna runt Östersjön diskuterades var Jessika Aro den givna stjärntalaren. Det var bland annat hon som bevisade vad många dittills misstänkt: att ryska staten driver trollfabriker där folk får betalt för att förvirra och hota. Anu Koivonen från Stockholms universitet nämnde en annan sak som också misstänkts av många, nämligen att medier saknar analysverktyg för sociala medier. Det är därför som obetydliga mediala drev, som mycket väl kan ha startats av enstaka ”yrkestroll”, kan beskrivas som ”folkstormar”. Så kan man enkelt och billigt (särskilt när man använder automatiserade konton, så kallade ”bottar”) sprida förvirring och obehag, tysta oönskade röster, och få folk att slösa energi på meningslösa diskussioner.

Av en händelse var det just sådant som Almedalens torsdag kommer att bli ihågkommen för.

NORDISKA MOTSTÅNDRÖRELSEN

Den nazistiska organisationen Nordiska Motståndsrörelsen (NMR) gick inte att missa, vare sig man var på plats eller följde rapporteringen hemma. Ett femtiotal av dem – vilket utgör en avsevärd andel av deras medlemmar – gick runt i klungor och ställde sig demonstrativt framför arrangemang som de ogillade (eller möjligen gillade, om nu några sådana förekom). Vi såg hur de konfronterade enskilda personer och högljutt hävdade att etniska grupper är genetiskt homogena, samt att vita på något sätt är överlägsna folk med andra hudfärger. Båda dessa påståen-

den är grundligt falsifierade; det är större variation inom grupper med exempelvis en viss hudfärg än mellan grupper med olika hudfärger; det är sannolikt större skillnader mellan olika individer inom gruppen NMR än mellan dem de angriper.

Det är anmärkningsvärt – och en påminnelse om det vi hörde om trollfabrikerna – att en busslast med personer så till den grad kan fånga uppmärksamheten under landets politikervecka, som därtill utgör inledningen av årets valrörelse.

Å andra sidan är nazister sannerligen något som engagerar. En rad olika protester genomfördes. Den största utgjordes av RFSL:s Mångfaldsparad. Den har hållits sedan 2014 och har samlat kanske några hundra under regnbågens färger; i år samlade den tusentals. På så sätt blev den mörkaste dagen det ljusaste minnet.

Almedalsveckan är i princip åtta dagar; en dag för varje riksdagsparti. Men aktiviteterna är ojämnt fördelade; redan fredagen gick på halvfart. Ett nybildat politiskt parti (ointressant), en retorisk analys av gårdagens partiledartal (högingressant och naturligtvis väl levererad), liksom naturligtvis samspråk med Humanister i deras välbemänskade tält fick avrunda veckan.

När vi kom till Almedalen pryddes Österport av Gotlands flagga. Den ersattes sedan med Pride-flaggan, som sedan saboterades. Sällan har en tom flaggstång berättat så mycket. 🏳️

